

ODKLONJENA PODLOŽNIŠKA PRISEGA HRVATSKIH STANOV L. 1814

Ko so po dogodkih l. 1813 Francozi zapustili Ilirske province, je prebivalstvo pričakovalo, da bodo francoske upravne in ustavne odredbe odpravljene ter da bodo nove avstrijske okupacijske oblasti takoj obnovile stanje, kakor je bilo pred francosko zasedbo l. 1809. Zlasti so podobne nade gojili tisti sloji, ki so uživali poprej kake posebne predprave ali stanovske privilegije. Vendar pa se je kljub kratkotrajnosti francoskega medvladja vse življenje Ilirskih dežel že tako prilagodilo francoskim uredbam, da ni bilo mogoče kar takoj zamenjati francoskih zakonov z avstrijskimi ali hrvatskimi, ker bi zlasti v gospodarskem in pravnem oziru nastale velike težkoče in zmešnjave.

V marsikakem oziru pa Avstrijci poprejšnjega stanja sploh nikoli obnoviti nameravali niso. Postavili so se na stališče vojaške okupacije, ki da jim daje možnost jure armorum odn. jure cessionis pridobljene dežele upravljati brez vsakega ozira na prejšnje razmere. To stališče so hoteli izrabiti, da nemoteno in brez ovir izvedejo nekatere, deloma že izza terezijanske dobe nameravane reforme in načrte na področju uprave, sodstva in davčne preosnove.¹⁾ Kar tiče teritorialno integriteto, so bili na Dunaju mnenja, da je iz ozirov na varnost in gospodarski procvit države želeti, da se Ogrska odrine od morja proč. V tej težnji so nastajali razni predlogi, kako bi bilo treba Napoleonove Ilirske province razdeliti med Hrvatsko-Ogrsko in Avstrijo, vedno pa tako, da bi avstrijskemu delu iz političnih, gospodarskih in trgovskih ozirov pripadla neprekinjena teritorialna oblast od Trsta pa do Dubrovnika. Tak razsežen primorski gubernij je že dalj časa lebdel pred očmi avstrijskih oblastnikov. Saj je cesar Franc I. že takoj ob odhodu Francozov l. 1813 sklenil, da se niti Reka in k nji spadajoče ozemlje, niti Civilna Hrvatska, ki je l. 1809 pripadla Napoleonovim Ilirskim deželam, niti za čas vojaške zasedbe niti po sklenjenem miru ne združita več z Ogrsko, marveč da se naj upravljata ločeno in popolnoma samostojno.²⁾

Naravno, da so o podobnih načrtih na dvoru razpravljali le v najožjem krogu cesarjevih zaupnikov. Težko, da je med hrvatske stanovce prodrlo kaj bolj določnega nego le golo spoznanje, da reokupacijski proglašeni nikjer izrečno in formalno ne omenjajo vzpostavitve predfrancoskih pravnih odnošajev. Kakor hitro je torej

¹⁾ Prim. moja Zgodovina slovenskega naroda, str. 196.

²⁾ Dr. Janko P o l e c, Kraljestvo Ilirija (Prispevek k zgodovini razvoja javnega prava v slovenskih deželah. Ljubljana, 1925). str. 94

Prim. razen tega tudi na raznih drugih mestih te knjige iz arhivalnih virov črpane podatke o zanimivih zasnovah in namerah glede Civilne Hrvatske in sosednjih pokrajin.

sredi meseca oktobra 1813 baron Krištof Lattermann prevzel svoje posle kot civilni in vojaški generalni guverner Ilirije, so hiteli prekosavski stanovi, da bi si pridobili njegovo naklonjenost. Na svojem sestanku v Karlovcu so dne 9. novembra 1813 sklenili, da se po podžupanu Dolovcu poklonijo guvernerju ter ga prosijo za njegovo zaščito in za ohranitev ustavne uprave.³⁾

Medtem je bil namreč že zagrebški škof Maksimilijan Vrhovac kot hrvatski banski locum tenens dogovorno s podguvernerjem Gjurkovićem v bojazni za stalno oddelitev hrvatskega dela Ilirije od ostale Hrvatske na svojo pest in brez kakega posebnega pisarjenja obnovil v tako zvani Provincialni Hrvatski staro hrvatsko-ogrsko ustavo. V mestu Karlovcu in v področju zagrebške županije je po menju dunajskih krogov samolastno in prenagljeno uvedel prejšnjo ustavno municipalno upravo, ki jo je prevzel bivši severinski podžupan Fr. Dolovac. Banski namestnik škof Vrhovac je s tem svojim odločnim korakom postavil vlado pred izvršeno dejstvo, ki ga iz političnih in taktičnih razlogov ni kazalo razveljavljati.⁴⁾ Iz uradnega dopisovanja z Gjurkovićem izhaja, da mu je Lattermann »že večkrat in poslednjič še 27. oktobra 1813 jasno naznanil, da je treba uvedeno ogrsko konstitucijo do nadaljnjih cesarjevih ukrepov obdržati.« Podžupanu Dolovcu pa je dal na njegovo vlogo z dne 30. oktobra sporočiti, da naj v vseh javnih zadevah postopa popolnoma v smislu stare deželne ustave s sodelovanjem stanovskih kongregacij in drugih ustanov.

Ta Lattermannov odgovor z dne 5. novembra 1813 je v ugodnem smislu rešil obenem slično prošnjo deželnega komisarja za ilirski del Hrvatske Marka Delivuka, da bi namreč bilo stanovom dovoljeno, sestati se v komitatski kongregaciji radi ustanovitve posebne stanovske cassa domestica. Delivukova prošnja je sicer datirana s 4. novembrom, a se vsebinsko krije popolnoma z zgoraj omenjeno Dolovčevo, katero naj bi le še podprla in ji dala še večji poudarek nekake splošne želje. Lattermann je zato tudi na obe vlogi skupno odgovoril. Šlo je tam za vprašanje razpisanih rekvizicij in da-li naj se ta posel prepusti vojaškemu oskrbovalnemu skladišču, ali pa naj zadevo opravi komitat. Lattermann se je postavil na stališče, da so rekvizicije onus publicum, ki zato ne tiče oskrbovalne branše. Dovolil je, kakor smo že zgoraj omenili, da se o javnih zadevah razpravlja tako, kakor zahteva ustava in da je v tem smislu ravnati tudi, ko se ustanavlja cassa domestica odn. concurrentialis. Glede kontribucije je Lattermann še opozoril na to, da jo bo morala Civilna Hrvatska do dneva objavljene in vpeljane stare konstitucije plačati v francoskem denarju, izza tega termina pa v dunajski (papirnati) veljavi.⁵⁾

Na Dunaju so menili, da je najbolje, če glede formalne potrditve konstitucije sploh ne razpravljajo. Pri reorganizaciji novopridobljenih provinc zelo vplivni generalni civilni komisar Baldacci pravi v nekem svojem poročilu (28. novembra 1813),

³⁾ Drž. arhiv v Ljubljani (Nar. muzej), odd. Predsedstveni spisi ilirskega gubernija de a. 1813, fasc. Croatica, št. akta 154.

⁴⁾ Polec, Kraljestvo Ilirija, str. 8. — R. Lopašić, Karlovac, str. 91 sl.

⁵⁾ Drž. arhiv v Ljubljani, Predsedstveni spisi ilirskega gubernija, No 1063 de a. 1814 ter

ravnoram splošni vložni zapisnik iz l. 1813 za akta št. 568, 569 (vloga Dolovca in Delivuka), ki sta bila škartirana. — Glede denarstva v Iliriji prim.: Mal, Zgodovina slovenskega naroda, str. 130—134, 588—592.

da sicer gotovo ne ustreza vladarjevemu namenu, da se je v Civilni Hrvatski po prenačljeni odredbi škofa Vrhovca zopet uveljavila prebivalstvu tako zelo neugodna ogrska ustava, da se mu pa po drugi strani zopet dozdeva, da še ni prišel pravi čas, da bi cesar jasno manifestiral svojo voljo, da uvede na tem ozemlju »nemško ustavo«; najbolje bo ubrati srednjo pot.⁶⁾ Vrhovni kancelar, državni in konferenčni minister grof Ugarte pravi še 19. aprila 1814 v svojem pismu guvernerju Lattermannu, da se cesar glede v ilirski Provincialni Hrvatski obnovljene ogrske konstitucije še ni odločil. Ker so se pred tedni na generalni kongregaciji stanov v Karlovcu bavili baš tudi z vojaškim vprašanjem, je grof Ugarte izjavil, če bi bila kedaj radi bosenskih vpadov potrebna insurekcija, tedaj ta v ilirski Hrvatski ne bo podrejena deželnemu vicekapitanu, marveč edino le poveljujočemu generalu karlovške granice. Razumljivo je, da je bila Avstrija v vojaških zadevah neizprosnejša in nepopustljivejša. Glede ustave je bila, kot smo videli, že odjenjlivejša: ni ji napovedala odkritega boja, trpela jo je in le čakala, kdaj lahko uveljavi »nemško« ustavo, to se pravi Metternichov absolutizem. Stanovi pa so stali tudi budno na straži. Ko je n. pr. Lattermann odredil, da velja ljubljansko provizorično apelacijsko sodišče tudi za ilirsko Civilno Hrvatsko, tega hrvatski stanovi niso priznali in so zato apelacijo z odlokom dne 20. septembra 1814 ukinili s koncem meseca oktobra 1814.⁷⁾

Na zunaj se je stanovska samouprava kazala predvsem na javnih skupščinah. Prvič po reokupaciji so glede na gornje Lattermannovo dovoljenje z dne 5. novembra ti »status et ordines partium regni Croatiae Trans-Savonarum generaliter congregati« zborovali v Karlovcu dne 9. in naslednje dni meseca decembra 1813, dalje 3. in naslednje dni meseca januarja in februarja 1814. Na teh zborovanjih je šlo predvsem za restavracijo hrvatsko-ogrskе ustave, sprejeta je bila seveda tudi predstava na kralja, da reokupirane kraje popolnoma spoji z materno zemljo. Skupščina v mesecu marcu in aprilu l. 1814 se je bavila zlasti z organizacijo narodne vojske. Stanovske pretenzije v tem oziru je, kot smo že videli, odločno presekala vrhovni kancelar grof Ugarte.

Poročila o teh skupščinah so izšla v tisku, bila pa so najbrž že takrat redka, ker piše podguverner Gjurković iz Karlovca 4. decembra 1814 baronu Lattermannu, da so vsi izvodi že pošli in da je pri tiskarju videl le še prve zamazane odtise. Poročilo o sklepih skupščine z dne 22. septembra 1814, ko so stanovi odklonili priseči po vladnem obrazcu, ki ni omenjal ogrske ustave, pa kljub zasebni nameri ni smelo iziti v tisku; v javnost je prišlo le na ta način, da so kongregacijsko predstavo večkrat prepisali.⁸⁾

⁶⁾ P o l e c, Kraljestvo Ilirija, str. 9.

⁷⁾ Državni arhiv v Ljubljani, odd. Predsedstveni spisi ilirskega gubernija de aa. 1813—1814 (poseben fasc. Croatica). — Glede ljubljanskega apelac. sodišča še posebej ibid. št. akta 1341; prim. odn. izpopolni v tej zadevi tudi: L o p a š i ć, Karlovac, str. 95.

⁸⁾ Drž. arhiv v Ljubljani, Predsedstveni spisi, fasc. Croatica, št. akta 1496, 1379 de a. 1814.

— Cesar je 20. oktobra 1814 naročil predsedniku Policijskega dvornega urada bar. Hagerju, naj baje nameravani natis zoper poklonstvo naperjenih sklepov karlovške in zagrebške stanovske skupščine prepreči. Če bi se pa bila predstava, morda izven Ilirske Hrvatske, le že natisnila, naj oblasti vse izvode zaplenijo.

Deloma na spodbudo okupacijskih oblasti, deloma pa radi ugodne prilike, da predložijo vladarju svoje težnje in želje, so v Iliriji pripravljali vdanostno deputacijo. Toda po zamisli vladnih krogov naj bi bila samo ena in skupna za celokupen gubernij. Hrvatski stanovi so morali nekaj takega slutiti, pa so zato hiteli z organizacijo lastne deputacije. Varovati so hoteli svoje posebno državnopravno stališče in se niso marali priključiti odposlancem iz ostale Ilirije; hoteli so pač svojemu kralju predložiti le nje same zadevajočo zahtevo po formalni restituciji hrvatsko-ogske ustave in po izločitvi iz Ilirije. Brez dvoma so to storili v sporazumu s podguvernerjem Gjurkovićem, ki je 24. maja 1814 prosil Lattermanna, da bi smeli stanovi Provincialne Hrvatske in mesta Reke in Bakarja odposlati deputacijo k cesarju. Ker generalni guverner Ilirije Lattermann o tem ni hotel sam odločati, je to željo sporočil vrhovnemu kancelarju grofu Ugarteju, kjer je zadeva nerešena obtičala.⁹⁾

Neposredno za tem so hrvatski stanovi že dne 28. maja 1814 sporočili viceguvernerju, da želijo vladarju izraziti svojo vdanost in da so v ta namen iz svoje srede izbrali posebno deputacijo, ki naj bi odšla na Dunaj. Viceguvernerja pa so obenem naprosili, da bi to deputacijo blagovolil spremljati in jo voditi pred prestol. Značilno je, da si stanovi za svojega priprošnjika niso izbrali Lattermanna, ki je bil generalni guverner Ilirije, in o katerem so morali pričakovati, da ne bo pristopen za oddelitev kakega teritorija; deputacijo pa so gotovo nameravali dobro opremiti z instrukcijami političnega, državnopravnega in gospodarskega značaja.¹⁰⁾

Hrvati na svojo prošnjo, da se jim dovoli poklonitvena deputacija, niso dobili odgovora. Kajti cesar je 20. junija 1814 odobril drug predlog, da po zgledu ostalih avstrijskih dežel izvoli in pošlje tudi Ilirija posebno deputacijo na Dunaj, da izrazi vladarju podložniško vdanost in nerazrušljivo privrženost prebivalstva. Dne 2. julija 1814 je Lattermann razposlal članom deputacije vabila, v katerih pravi, da je od cesarja pooblaščen imenovati odposlance, ker da v Ilirskih provincah ni nobene stanovske ustave, ki bi jih mogla izvoliti. Lattermann očevidno ni hotel priznati hrvatske komitatske ustave, po kateri bi se mogli odposlanci izvoliti. Ker bi naj bile v deputaciji zastopane vse dežele gubernija in ne samo Kranjska, je naročil reškemu podguvernerju, naj mu predloži seznam oseb, iz katerega bi mogel izbrati dva člana, ki bi v deputaciji zastopala Provincialno Hrvatsko.

Gjurković je 30. junija 1814 predlagal grofa Ant. Batthyányija, komitatskega inženirja barona Ant. Portnerja, asesorja zagrebškega sodišča Iv. pl. Lovinčiča, karlovškega mestnega glavarja Iv. Kreča, odvetnika in asesorja Petra pl. Tomića, asesorja Ferd. pl. Gojmerca ter sodnika Fr. pl. Vernića. Pripomnil pa je, da se bo kljub imovitosti težko od njih kdo odločil, da bi potoval na Dunaj na lastne stroške. Ni pa pričakovati, da bi karlovški stanovi hoteli zanje prostovoljno kaj prispevati iz komitatske blagajne, ko so sami nameravali poslati posebno deputacijo.

Lattermann je kot zastopnika Pokrajinske Hrvatske odbral Ant. Lovinčiča ter Fr. Vernića, za reško ozemlje pa tamošnjega prov. intendanta barona Argento. Be-

⁹⁾ Drž. arhiv v Ljubljani, splošni vložni zapisnik ilirskega generalnega gubernija de a. 1814 sub No. 741.

¹⁰⁾ Drž. arhiv v Ljubljani, Predsedstveni spisi, No. 1063 de a. 1814; *ibid.* fasc. Croatica, No 920 de a. 1814.

ljaško okrožje je v deputaciji zastopal vitez Pobeheim, goriško grof Fr. Ant. Lathieri ter grof Fr. Thurn, Trst generalni vikar baron Argento in trgovec Österreicher, Istro pa koprski marchese Pollesini ter grof Pavel Brigido iz Trsta. Za zastopnike Kranjske v ilirski poklonitveni deputaciji je Lattermann imenoval barona Ant. Schweigerja, grofa Jož. Thurna, barona Fr. Lazarinija in kanonika in študijskega direktorja Wallanda.

Člani deputacije naj bi prispeli na Dunaj najkasneje do 20. julija. Odposlanci iz Hrvatske naj bi se javili pri na Dunaju bivajočem grofu Ant. Batthyányiju, ki bi se potem podal ž njimi k tajnemu svetniku baronu Erbergu, ki bo kot rojen Kranjec, cesarjev zaupnik in vzgojitelj (ajo) cesarjeviča Ferdinanda, vodil odposlanstvo. Podguverner Gjurković je za hrvatske člane deputacije izročil dekrete podžupanu Dolovcu dne 8. julija z naročilom, naj jih takoj vroči naslovljencem. Verniću, ki se je zdravil v novomeških toplicah, pisma niso mogli dostaviti. Asesor Lovinčić pa je 13. julija 1814 sporočil podžupanu Dolovcu, da mandata ne more sprejeti radi bolehnosti in pa radi prekratkega časa. Saj bi moral biti 20. julija že na Dunaju, naslednji dan bi bili sprejeti od vladarja, potrebno pa bi bilo, da se poprej domenijo »de proponendis Suae Majestati Sacratissimae, occasione hac, respectu nonnullorum totam Patriam ferientium punctorum de genu precibus, pluribusque aliis objectis, potiorum e Provincia, consilia mutuo conferre, et quali Regnicolarum instructione praevidere necesse esset, quod angustiae temporis non admittunt.«

Iz vsega sledi, da ni bila bolehnost ali kratkoča časa kriva, da se Lovinčić ni maral udeležiti splošne ilirske poklonitvene deputacije. Merodajni so bili izključno politični razlogi: Hrvati so pred dobrim mesecem prosili, da se jim dovoli posebna vdanostna avdienca, izvolili so že voditelja in člane za to deputacijo in ji gotovo že tudi pripravili potrebne instrukcije, tako da bi angustiae temporis prav za prav ne prišle v poštev. Iz državnopravnih ozirov se niso hoteli udeležiti odposlanstva Ilirije, ki ji niso marali pripadati; med številnim odposlanstvom ostale Ilirije bi se hrvatska delegacija naravnost izgubila, pa bi tudi iz tega razloga ne mogli pred vladarjem primerno nastopiti »za točke, ki zadevajo vso domovino.«

Še bolj nas pa o enotnem in domenjenem postopku s stanovi potrjuje dejstvo, da so o stvari, ki je tikala po Lattermannovi nameri izključno le oba imenovana deputanta, razpravljali tudi na, najbrž izključno v ta namen sklicani partikularni stanovski skupščini. Status et ordines partium regni Croatiae Trans-Savannarum ex particulari congregatione nostra die 18. Julii 1814 Carlostadii celebrata pravijo, da jim je bil dekret o imenovanju izročen šele na dan sestanka (t. j. 18. julija). Ne le, da jim je to bilo nepričakovano, marveč jih je — tako se pritožujejo dalje — neprijetno dirnilo dejstvo, da bi za tako važen posel ne smeli sami po svobodni volji izbrati članov deputacije. Vernić se je iz zdravstvenih razlogov odpovedal, tudi se mudi izven kraljestva, prav tako pa se opravičuje tudi Iv. Lovinčić in clyti comitatus Zagrabiensis tabulae judicariae assesor et emeritus ejusdem in clyti comitatus ordinarius iudex nobilium, čigar odpovedno izjavo so stanovi obenem priložili. V misli na lastno deputacijo so stanovi končno nekam hinavsko in škodoželjno obžalovali, da z naknadno izvolitvijo ni več mogoče, da bi hrvatski člani mogli prisostvovati pri slovesnem aktu, posebno še, ker je reški odposlanec že odšel.

Ta odklonilni odgovor stanov je prejel podguverner Gjurković 22. julija; naslednjega dne ga je odposlal (obenem z Lovinčičevo odpovedjo in neodprtim vabilom za Vernića) generalnemu guvernerju Ilirije baronu Lattermannu. Bil je začuden nad odgovorom karlovških stanov ter se obenem opravičeval, češ da mu na njihove pripombe in vprašanja ni treba odgovarjati, ker se ne smatra za upravičenega, da dopisuje neposredno s stanovi, ker je v to pooblaščen podžupan Dolovac.

Pri guberniju v Ljubljani so bili seve radi hrvatskega odpora silno razburjeni. Lattermann piše 25. julija 1814 podguvernerju na Reko, da je skrajno nezadovoljen, ker je Dolovac njegove ukaze glede deputantov iz Provincialne Hrvatske tako krivo razumel.¹¹⁾ Huduje se, češ da je cesar le njega samega pooblastil, da imenuje tudi za Provincialno Hrvatsko, ki je le del Ilirije, člane za splošno deputacijo, ki naj bi se iz cele Ilirije odposlala na Dunaj. Nobene pravice nimajo, da se tu vmes vtikajo stanovi Provincialne Hrvatske, katerih obstoja cesar niti priznal ni in radi tega tudi ni nobene zakonite podlage zanje. Lattermann se je čudil, da ni niti Lovinčić niti Vernić odpotoval na Dunaj. Lovinčičevo opravičilo ga je nekoliko potolažilo, zato je pa tembolj vzrojil na stanovsko odn. Dolovčevo drznostjo, da so mu vabilo za Vernića neodprto vrnili.

Gjurkoviću je zato naročil, naj pozove podžupana Dolovca, da se v roku treh dni opraviči: 1. zakaj njemu praesidialiter le radi dostave Fr. Verniću poslanega uradnega pisma ni izročil naslovljencu, marveč ga je nasprotno še celo izročil tako zvanim stanovom; 2. opravičijo pa se naj tudi karlovški stanovi, kako so mogli razpravljati o predmetu, ko za to niti vprašani niso bili. Podguverner naj obenem stanove opozori, da po izrečni cesarjevi volji ni misliti na posebno deputacijo iz Provincialne Hrvatske. Zato naj stanovi le sebi samim pripišejo, da pri veliki ilirski deputaciji na Dunaju razen grofa Ant. Batthyányija ni nikakor drugega iz Provincialne Hrvatske, ki bi se vladarju poklonil v imenu dežele.¹²⁾

Gjurković je nato pozval podžupana Dolovca, naj mu odgovori: 1. zakaj ni Verniću dostavil prezidialnega pisma, marveč ga je vrnil; 2. naj zadostno utemelji, zakaj je zadevo vabila odposlancev, ko je bilo vendar prezidialno pismo izključno le njemu namenjeno, prepustil v obravnavo stanovom; 3. naj dobi zakonito izjavo stanov, zakaj so se vmešali v razpravljanje zadeve, ki jim ni bila niti zaupana niti izročena (*nec creditum nec delatum*); 4. naj v imenu generalnega guvernerja obvesti stanove, da po izrečnem ukazu cesarja ne more biti poslana posebna hrvatska deputacija (*ex parte provinciae hujus*) in so zato sami krivi, če pri vdanostni izjavi hrvatski del Ilirije ne bo zastopan.

Zahteve so bile precej ostro formulirane in za odgovor postavljen prav kratek termin. Stanovi so razpravljali o ukoru, ki so ga dobili, na partikularni skupščini,

¹¹⁾ Prvotno je stalo v konceptu: »tako slabo izvršil«, potem pa je bilo besedilo ublaženo v: »tako krivo razumel«.

¹²⁾ Poklonstvo se je izvršilo šele 30. julija 1814. Zanimivo pa je, da deputacije ni vodil baron Erberg, marveč knez Fr. Orsini-Rosenberg. Po tej formalni poklonitvi, kjer je Rosenberg prečital svoj nagovor, je cesar sprejel

člane deputacije po provincah tudi še v posebnih avdiencah. Izrazili so želje, da bi se uvedel nazaj zopet stari ustavni red, na kar je cesar »milostno odgovoril«. Vendar pa so kljub temu tako kranjski kakor tudi hrvatski stanovi čakali še leta, preden so jim vsaj deloma ugodili glede ukinjene samouprave!

ki se je vršila v Karlovcu prvega in naslednje dni avgusta. Hitel pa je seveda tudi podžupan Dolovac. V svojem zagovoru trdi glede 1. točke, da je vabila za Lovinčića in Vernića po brzih komitatskih konjenikih prejel 12. julija.¹³⁾ Lovinčić se je opravičil, Vernić pa se je nahajal v novomeških toplicah in je zato isti sel vabilo vrnil; ni mu bilo naročeno, naj se pošlje pismo za njim, hišno služabništvo ni vedelo za njegovo bivališče, bil je razen tega že skrajni čas za odpotovanje, zato je pismo pridržal, zlasti, ker mu je bilo znano, da Vernić že več let trpi radi bolečin v nogi. Tudi mu je po vrnitvi iz kopališča sam izjavil, da bi funkcije delegata ne mogel prevzeti.

Glede pod 2. točko navedenega očitka se je Dolovac spretno opiral na (že omejnjeni) intimat gubernialnega dekreta z dne 9. novembra 1813, ki je dovoljeval »ut cuncta altissimum servitium regium et comune bonum publicum respicientia negotia in Congregationibus assumere ac mutuo Statuum et Ordinum consilio superare possim.« Smatral je, da je tak slučaj podan pri odposlanstvu vdanostne poklonitvene deputacije; tudi je menil, da nanj naslovljeno prezidialno pismo ni nobena taka tajnost »quod publici juris fieri non deberet.« Zato je smatral tako po svoji zapriseženi službi kot tudi radi dolžne obvezanosti do stanov za prav, da je obvestil o misiji vdanostne deputacije tudi stanove in zadevo priključil javnim spisom, ne misleč, da bi mogel s tem napraviti nepravilnost, tem manj, ker je doslej vsa njemu samemu izročena opravila podvzel vedno v pretres z gg. stanovi, ne da bi bil zato grajan. Glede 3. in 4. točke pa je Dolovac priložil izjavo stanov.

Radi očitka nepoklicanega vmešavanja so se stanovi sklicevali na to, da so že 28. maja 1814 iz svoje srede izbrali poklonitveno deputacijo, ki naj bi jo vodil na dvor viceguverner Gjurković. Ker zoper ta svoj predlog niso prejeli nobene direktne odločitve, so na svoji seji dne 18. julija v zvezi z imenovanjem grofa Bathányija, Lovinčića in Vernića za odposlance v poklonitveni deputaciji vzeli vse to v javno obravnavo kot zadevo, ki tiče splošnost in javno službo.

Gjurković je oba zagovora poslal Lattermannu, ki mu je 14. avgusta 1814 glede Dolovčevega sklicevanja na njegov odlok z dne 5. novembra 1813 odvrnil, da so to njegovo odredbo napačno tolmačili, ker je imela zgolj le namen, da se splošni red in mir ne kali. Lattermann pravi dalje, da je mogel tako zvano stanovsko ustavo in ogrsko konstitucijo v Provincialni Hrvatski samo le provizorično potrditi, ker je pač cesar ni naravnost preklical, a tudi ne popolnoma potrdil. Ta stanovska ustava in ž njo zvezani način obravnavanja javnih zadev je radi tega prav tako le provizorij, ki ga je mogoče spremeniti glede na časovne okoliščine oziroma po cesarjevih ukazih. Ker je cesar določitev odposlancev prepustil njemu in ne stanovom, je z nejevoljo opazil, da smatrajo provizorni stanovi to imenovanje deputantov kot poseganje v njihove namišljene in doslej še ne formalno obnovljene pravice. Končno zato Lattermann še posebej poudarja, da so mu stanovi odgovorni

¹³⁾ Stanovi so na svoji seji 18. julija trdili, da je Dolovac prejel zadevna dekreta že 8. julija, kar je vsekakor bolj verjetno. Saj je Lovinčić napisal svoje opravičilo 13. julija, pa je

nedvomno potreboval nekaj dni, da se je posvetoval z nekaterimi člani stanovskega zbora. Podžupan je sedaj datum pomaknil navzgor, da bi bilo njegovo opravičilo bolj podprto.

za vsako preveliko in samovoljno razširjevanje njim le začasno priznanega delokroga.¹⁴⁾

Po vsem tem je naravno, da razmerje med avstrijskimi okupacijskimi oblastmi in med zakonitim domačim hrvatskim zastopstvom in uradi ni bilo niti zaupljivo še manj pa prisrčno.¹⁵⁾ To se posebno jasno vidi v enem slučaju, ki se je odigral baš v dneh prerakanja radi poklonitvene deputacije. Vprav tiste dni namreč, ko so se na Dunaju zbirali odposlanci iz Ilirije, je, kakor preračunano, izšel (23. julija) cesarjev reskript, s katerim se Ilirija na vse večne čase priključuje avstrijskemu cesarstvu kot njegov integralen del. Po tednih je ta novica prišla tudi na Hrvatsko: dne 15. avgusta je gornji cesarski patent javno čital in tolmačil svojim someščanom karlovški trgovec Jožef Šporer, ki se je iz prejšnjega frankofila prelevil v vnetega pristaša avstrijske stranke. Ljudje so se menda v taki meri razburjali, da je mestni sodnik Žerjavić obdolžil Šporerja ščuvanja in ga takoj kot kalilca javnega reda in miru pozval v občinsko zbornico na zagovor. Ker ni hotel priznati diktirane kazni, je bil, radi žaljenega sodniškega ugleda in radi dejanskega spopada z mestnimi pandurji med sejo, obsojen na tri dni ječe in na globo 100 gld. dunajske (papirne) veljave.¹⁶⁾

Takoj za inkorporacijskim reskriptom in v tesni zvezi ž njim je že naslednjega dne 24. julija 1814 izšel cesarjev patent, ki zahteva od vseh prebivalcev novopridobljene Ilirije, da bodo 4. oktobra (na vladarjev godovni dan) v Ljubljani prisegli v roke pooblaščenega dvornega komisarja grofa Fr. Saurau-a. Da bi se preprečili morebitni ugovori zoper cesarjeve odredbe v Ilirskih deželah in da bi se že vnaprej izpodbilo vsako sklicevanje na stare pravice, se cesar v patentu — in to vprav na Saurau-ov nasvet —¹⁷⁾ sklicuje na moč orožja, ki mu je priborila posest teh pokrajin. Hrvatski stanovi karlovškega komitata so bili kajpak zopet hudo vznemirjeni. V skupščini 1. septembra 1814 rotijo svoje brate v zagrebški županiji, naj jim pomagajo, da se zopet združijo v skupni hrvatski kraljevini, ki mora prenehati, če se od nje odcepijo prekosavski predeli. Obenem pa so še enkrat prosili vladarja, naj jih ne sili k neustavni prisegi, temveč naj jih vrne materi domovini. V svoji predstavi so izjavili, če bi prisegli po obrazcu patenta z dne 24. julija, bi se izneverili ustavi in kroni, s katero so jih sklenili njihovi dedje za kralja Ladislava in Kolomana. Tudi ne morejo prisega zvestobe polagati izven svoje domovine (stanovi mislijo s tem Ljubljano), avstrijski zakoni pa so jim neznani.¹⁸⁾

Pritožba je bila s tem res vložena, toda priprave za prisego podložniške zvestobe so šle nemoteno svojo pot naprej. Glede na prezidialni odlok z dne 29. avgusta

¹⁴⁾ Drž. arhiv v Ljubljani, Predsedstveni spisi ilir. gub., št. 1002, 1036, 1063 de a. 1814.

¹⁵⁾ Razmerje do preprostega ljudstva tu ne pride v poštev; avstrijske oblasti so si skušale njegovo naklonjenost pridobiti s tem, da so navadnega človeka ščitili pred samovoljnostjo činovništva in privilegirancev.

¹⁶⁾ Šporer se je že naslednjega dne pritožil zoper karlovški magistrat in prosil — v strahu pred nadaljnjimi in večjimi preganja-

nji — za gubernijsko preiskovalno komisijo. Gjurković je poslal v Karlovec nekega Tranquillija z Reke, da preišče zadevo. Magistrat je bil radi protizakonitega obnašanja in radi zlorabe uradne oblasti posvarjen. Prim.: Drž. arhiv v Ljubljani, Predsedstveni spisi, fasc. Croatica, št. 1094, 1231, 1341, 1430 de a. 1814.

¹⁷⁾ Polec, Kraljestvo Ilirija, str. 35.

¹⁸⁾ Lopašić, Karlovac, str. 96.

je viceguverner Gjurković naročil podžupanu Dolovcu, da ukrene vse potrebno, da pride iz Provincialne Hrvatske 2. oktobra šest odposlancev v Ljubljano, ki bodo 4. oktobra opravili predpisano prisego. Dne 17. septembra je Dolovac obvestil Gjurkovića, da je za 22. september sklical generalno kongregacijo v Karlovec, kjer bodo stanovni izvolili odposlance.

Toda skupščina z dne 22. septembra je sploh odklonila izvoliti poslance, ki naj bi brezpogojno prisegli po predloženem formularju; sklicevali so se na svojo ustavo in na to, da njihova pritožba na dvoru še ni rešena. O svojem stališču so stanovni 24. septembra obvestili neposredno tudi barona Lattermanna, ki je potem z eštafeto 27. septembra poslanim pismom dokazoval Dolovcu, da je cesar določno ukazal, da morajo podložniško prisego po svojih zaupnikih položiti v Ljubljani vsi posestniki v Iliriji, torej tudi tisti iz Provincialne Hrvatske. Tega ukaza on ne more spremeniti, tudi ne more predložiti cesarju stanovske predstavke, temveč mora z vsem poudarkom zahtevati, da posestniki iz ilirske Hrvatske izberejo iz svoje srede šest poslancev,¹⁹⁾ ki bodo 2. oktobra zanesljivo prišli v Ljubljano, ker mu bodo sicer podžupan in provizorni stanovni za to odgovorni; dan pred prisego bo dvorni komisar grof Saurau sprejemal odposlance ločeno po distriktih v posebni avdienci.

O vsebini tega pisma je obvestil Lattermann tudi podguvernerja Gjurkovića, da bi se vedel ravnati v primeru, če bi zoper pričakovanje hoteli tudi Rečani posnemati zgled karlovških stanov. Protest hrvatskih stanov zoper poklonitev pa je poslal tudi dvornemu komisarju grofu Saurau-u, ki je bil medtem že informiran o odporu stanov, ki so bili voljni priseči le, če se v besedilo prisege vstavi dostavek »in sensu constitutionis regni Hungariae.« Saurau pravi (28. septembra), da tega ne bo nikoli dopustil, ker nasprotuje to prejetim najvišjim direktivam, in zato odposlancev ne bo zaprisegel, če se gornjemu pridržku ne odpovedo. — Tudi reški podguverner je medtem (27. septembra) sporočil v Ljubljano, da stanovni ilirske Provincialne Hrvatske dotlej ne nameravajo izvoliti poklonitvene deputacije, dokler ne dobijo cesarjeve odločbe glede svoje predstavke in prisežne klavzule.

Še enkrat, takoreč v zadnji uri, je skušal Lattermann (29. septembra) pripraviti stanovne, da bi se uklonili in poslali pooblaščenca v Ljubljano k prisegi zvestobe. Toda tudi to pot zaman; zaprisega se je vršila 4. oktobra brez hrvatskih stanovskih zastopnikov. Grof Saurau je seveda o tej renitenci poročal predsedniku Centralne organizacijske dvorne komisije grofu Prokopu Lažanskemu. Ta mu je 16. oktobra 1814 sporočil, da je cesar s kabinetnim pismom od 15. oktobra ukazal: 1. naj se

¹⁹⁾ To število za vsak distrikt je določal že sam patent z dne 24. julija 1814. — Stanovni, ki so odbili volitev pooblaščenca k prisegi v Ljubljani, so sklenili, da pošljejo posebno deputacijo h kralju. Karlovčani so od svoje strani izvolili zanjo 4 meščane (L o p a š i ć, Karlovec, str. 96). Že omenjeni (gl. op. 16) preiskovalni komisar Tranquilli je o tem nekaj slišal, pa je takoj naznanil Lattermannu, ki je že 27. septembra 1814. pisal predsedniku Centralne organizacijske dvorne komisije grofu Prokopu La-

žanskemu, češ da je karlovški magistrat svojevoljno in brez dovoljenja reškega viceguvernerja poslal 4 odposlance na Dunaj, da bi cesarju dopovedali, da ni le želja plemstva, marveč tudi preprostega ljudstva, da se ohrani ogrska ustava. V sledeči preiskavi so mogli le »dognati«, da niso v ta namen zbirali nikakih denarnih prispevkov ter da je deputacija odšla samo — k zagrebškemu odvetniku radi ureditve trgovine s soljo! (Drž. arhiv v Ljubljani, Praes., fasc. Croatica, št. 1232, 1311).

viceguverner Gjurković nemudoma poda v Karlovec, takoj preišče, kdo je povzročil in kdo se je udeležil imenovane predrznosti, ter predloži rezultat preiskave z navedbo imen vseh krivcev; 2. ker je cesar osvojil Ilirijo s silo orožja, ukazuje vsem tamkajšnjim prebivalcem, torej tudi vlastelinom in duhovščini, da mu prisežejo zvestobo, ako se nočejo odpovedati podložništvu Njegovega Veličanstva; 3. glede na to cesarjevo izjavo naj Lattermann določi rok, v katerem mora vsak plemič in vlastelin zase, torej brez (skupinskih) pooblaščenecv, položiti predpisano prisego ali pa zapustiti avstrijsko monarhijo, ker bo sicer cesar vsako tako osebo dal brez prizanašanja odstraniti iz svojih dežel. Treba je zato sestaviti zapisnik vseh oseb, ki bi se še kljub temu upirale priseči; 4. kar se tiče duhovščine je grški škof Mioković prisegel zase in za svojo duhovščino 4. oktobra neposredno pred cesarjem. Glede katoliškega klera pa je najbolje škofa Vrhovca poučiti o njegovi zmoti,²⁰⁾ mu sporočiti cesarjevo voljo in se po njej ravnati.

Od strani občin Lažansky ni pričakoval glede podložniške prisege nobenega odpora, ker mu Lattermann tudi nikoli kaj takega omenil ni. Pač pa je naročil pove-ljujočemu generalu na Hrvatskem, da nudi Gjurkoviću vsako vojaško pomoč, če bi jo ta zoper vsako pričakovanje smatral za potrebno, ker je cesar v tej zadevi odločen nastopati z vso resnobnostjo, združeno z najstrožjo pravičnostjo. Saurau je iz Trsta o tem ostrem in vojaško odločnem odloku takoj (22. oktobra) obvestil barona Lattermanna v Ljubljani in Gjurkovića na Reki.

Gjurković je v smislu naročila takoj odpotoval v Karlovec, od koder poroča 3. novembra Lattermannu, da bo tiskano okrožnico s prisežnim obrazcem objavil 5. novembra, s katerim dnem bo pričel sprejemati izjave zvestobe in vdanosti. Obrazec prisege verne podložnosti in okrožnica je bila natisnjena v treh jezikih: na eni strani je bilo nemško besedilo, na drugi pa v prvem stolpcu hrvatsko, v drugem pa latinsko.

V svoji okrožnici ponavlja Gjurković v glavnem vsebino cesarjevega kabinetnega pisma z dne 15. oktobra 1814: vsi prebivalci, torej tudi vlastelini in duhovščina z orožjem osvojene Ilirije morajo po zahtevi cesarja priseči zvestobo, ako se sicer nočejo odreči njegovega podložništva, zato mora poleg občin tudi vsak plemič, posestnik in duhovnik v ilirski Provincialni Hrvatski do 30. novembra 1814 osebno in individualno položiti v Karlovcu v njegove roke predpisano prisego zvestobe, ali pa mora zapustiti avstrijsko monarhijo, ker ga bodo drugače izgnali. Gjurković poziva zato vse in vsakega, da pridejo osebno k njemu v Karlovec, kjer vsak zase pred njim priseže po predpisanem obrazcu, ki ga vsak podpiše in še s svojim pečatom potrdi.

²⁰⁾ Četrty odstavek patenta z dne 24. julija 1814 zahteva od škofov ali njih namestnikov, da prisežejo v Ljubljani zase in za vso svojo duhovščino. In res so bili vabljeni na zaprisego vsi škofje gubernija in vsi cerkveni dostojanstveniki, med drugim tudi krški (celovški) in zagrebški škof, ker se je njuna oblast raztezala tudi nad vernike ilirskega teritorija. Nadvse značilno pa je, da je Vrhovac vprav istega

dne (22. septembra), ko je skupščina v Karlovcu odrekla izvolitev pooblaščenecv za podložniško prisego v Ljubljani, sporočil gen. guvernerju Lattermannu, da se mu zdi, da ne spada v kategorijo, ki jo v 4. točki omenja poklonitveni patent in da se radi tega ne bo udeležil prisege. (Drž. arhiv v Ljubljani, Predsedstveni spisi, fasc. Croatica, št. 1234; ibid. vložni zapisnik ilir. gubernija pod isto številko).

Glede občin je določil, da prisežejo, v kolikor se to že ni zgodilo, vse na dan 20. novembra.

Grožnje z izgonom, ki se dajo primerjati le še s pritiskom v dobi reformacije in protireformacije, so strle odpor hrvatskih stanov. Dne 3. decembra 1814 je mogel Gjurković že poročati iz Karlovca baronu Lattermannu, da se je poklonitev in preiskava radi prejšnje odklonitve izvršila v popolnem redu. Razen duhovščine, ki se je vsled posebne cesarjeve odobritve poklonila 9. novembra z delegacijo dveh opatov,²¹⁾ je osebno priseglo zvestobo 1001 plemičev in vlastelinskih posestnikov, 111 občin je razdelil po 31 komisarijatih in so vse izrazile svoje poklonstvo na dan 20. novembra. Plemiče in posestnike je podguverner ob tej priliki posamič zaslišal. Iz 62 pol obsegajočega preiskovalnega zapisnika, ki je bil s podpisanimi prisežnimi formularji predložen pooblaščenemu poklonitvenemu dvornemu komisarju grofu Saurau-u, navaja Gjurković, da je na karlovški skupščini od dne 22. septembra 1814, ki bi se po njegovem mnenju ne smela vršiti, bilo štetje glasujočih zmotno.²²⁾ Kajti od vseh tam navzočih je želelo le 42 oseb, da pride v besedilo prisege podložne vernosti še pristavek »in sensu constitutionis regni Hungariae«; temu votu se je pridružilo še 18 odstotnih stanovskih članov, tako da je bilo za pridržek vsega skupaj samo 60 oseb, od katerih nekatere niso bile upravičene, da glasujejo, ali pa pri tem celo niso vedele za vsebino predstave in klavzule in jih je zato treba opravičiti. Proti je glasovalo 915 plemičev in vlastelinskih posestnikov, ki so bili obenem z vsemi občinami za to, da se izrazi brezpogojna pokorščina in priseže zvestoba in vdanost po predpisih patenta z dne 24. julija 1814.²³⁾

Prekosavski stanovi so torej s svojimi državnopravnimi zahtevami doživeli občuten poraz. Napram politični in vojaški sili, ki jo je imela v rokah dunajska vlada, so bili sami brez moči, od drugod pa so zaenkrat mogli pričakovati kvečjemu le moralne opore. Da bi v bodoče ne prišlo do nezaželjenih izjav in sporov s stanovsko korporacijo, ki so jo itak že ves čas s srepim očesom gledali in se na tihem jezili radi Vrhovčeve restitucije, je cesar sedaj, ko je izsilil brezpogojno pokorščino plemstva in vlastelinstva sploh, ukaze svojega kabinetnega pisma grofu Lažanskemu z dne 15. oktobra še izpopolnil. Grof Saurau namreč naroča iz Trsta dne 13. novembra 1814 baronu Lattermannu, da po najvišjem ukazu do nadaljnjega ne sme dovoliti nobenega sestanka stanov v ilirskem delu Hrvatske. O tem je obvestil tudi Gjurkovića, ki je vprav v tem času prevzel samostojno upravo Provincialne Hrvatske razen k reškemu okrožju prideljenih delov. Že 16. oktobra 1814 so namreč prenesli sedež

²¹⁾ Vsi plemiči in vlastelini so morali priseči osebno in so bili ob tej priliki zaslišani radi agitacije zoper poklonitev, edino le duhovščina je smela to storiti po pooblaščenih (kakor je to moglo storiti 4. oktobra tudi plemstvo). Škof Vrhovac se je na ta način izognil osebni zaprisegi.

²²⁾ Očividno so med preiskavo mnogi zatajili svoje prepričanje, ki so ga v splošni ogorčenosti zoper inkorporacijo k Avstriji javno izpovedali na seji skupščine dne 22. septembra. Lopašić (K a r l o v a c, str. 96) namreč trdi, da

je zoper brezpogojno poklonitev glasovalo 523 članov, za pa le trije.

²³⁾ Glede poklonitvene prisege v Ljubljani prim. spise drž. arhiva v Ljubljani, odd. Praesidialia, fasc. Croatica, št. aktov 1219, 1234, 1239, 1250, 1257, 1266, 1356, 1409 ter 1495. V tem slednjem spisu se nahaja tudi seznam (7) oseb, ki tudi v novembru niso prisegle; bile pa so vse radi bolezni, odsotnosti iz dežele ali drugačnih vzrokov (n. pr. vdove) primerno in zadostno opravičene.

podguvernerja z Reke v Karlovec. Z noto grofa Sauraua z dne 21. novembra 1814 pa je bil generalni major Gjurković do definitivne ureditve usode Civilne Hrvatske podrejen izključno in neposredno Centralni organizacijski dvorni komisiji. Civilna Hrvatska je bila s tem odmaknjena vplivu Ilirske dvorne organizacijske komisije, ki ji je predsedoval grof Saurau.²⁴⁾

Vendar pa to še ni pomenilo kake izločitve iz kompleksa Ilirskih dežel. Kljub temu, da se je sam cesarjev brat, ogrski palatin nadvojvoda Jožef, postavil na čelo gibanja zoper priklopitev Civilne Hrvatske avstrijskim deželam, je cesar Franc I. trdovratno vztrajal pri svoji prvotni nameri. Kajti tudi cesarski patent z dne 3. avgusta 1816, ki ustanavlja kraljevino Ilirijo, določa, da ji pripadajo vse novopridobljene pokrajine, med katerimi se navaja izrečno tudi »doslej Iliriji pripadajoči del Pokrajinske Hrvatske.« Na Hrvatskem je to vzbudilo nepopisno nejevoljo; prošnje in protesti hrvatskih, pa tudi ogrskih županij so se vrstili kar zaporedoma, ugovarjalo je ogrsko namestništvo, da celo ogrska Dvorna pisarna sama. Iz valutnih, finančnih in davčnih razlogov, ki so se nanje opirali Hrvati in Madjari, se je končno cesar vdal: dne 1. julija 1822 je v obliki kabinetnega pisma sporočil knezu Metternichu, da v dokaz naklonjenosti do svojih zvestih podložnikov kraljestva ogrskega ter da jim razširi možnosti trgovine z inozemstvom, priključuje kraljestvu ogrskemu »onstran Save ležeči del Civilne Hrvatske in nekdanje Ogrsko Primorje, kar je doslej tvorilo sestavni del mojega kraljestva Ilirije.«²⁵⁾

ZUSAMMENFASSUNG

Der verweigerte Huldigungseid der kroatischen Stände im J. 1814

Nach dem Abzug der Franzosen aus den Illyrischen Provinzen im Spätsommer des Jahres 1813 herrschte allgemein die Ansicht, der Kaiser werde die Zustände, wie sie vor der Okkupation im J. 1809 waren, einfach wieder herstellen. Kaiser Franz und seine Ratgeber wollten jedoch die günstige Gelegenheit für die Durchführung einiger Reformen ausnützen.

Was vor allem Provinzialkroatien anbelangt, lag es nicht in der Absicht des Herrschers, dasselbe mit dem Mutterlande zu vereinigen. Es sollte vielmehr einem neuen, erst zu gründenden grossen Küstengubernium zugeschlagen werden, um auf diese Weise den österreichischen Handel emporzubringen, Ungarn aber vom Meere fernzuhalten. Um jede Berufung auf alte Rechte und Privilegien schon im vorhinein zu unterbinden, berief sich der Hof auf die Macht der Waffen, mit der man diese Provinzen neu erworben habe.

²⁴⁾ Drž. arhiv v Ljubljani (v muzeju), odd. Predsedstveni spisi ilir. gubernija, fasc. Croatica, št. 1430, 1448. Prim. ibid. splošni vložni zapisnik de a. 1814 sub. No. 15030, 16836.

²⁵⁾ Polec, Kraljestvo Ilirija, str. 92—125. O zadožčenju med prebivalstvom radi reinkorporacije prim. Lopašić, Karlovac, str. 97, ter R. Horvat, Najnovije doba hrvatske povijesti, str. 34.

Aus diesem Grunde blieben die kroatischen Stände ohne Antwort, als sie schon im Mai 1814 um eine Audienz ansuchten: sie sollten eben nicht mit Ungarn wieder vereinigt werden. Als zwei Monate später zwei vom Generalgouverneur Lattermann ernannte Mitglieder der Karlstädter Stände an der allgemeinen Huldigungsaudienz in Wien teilnehmen sollten, blieben sie aus, da sie in der allgemeinen Deputation Illyriens nicht untergehen wollten. Als mit dem kaiserlichen Patent vom 24. Juli 1814 ganz Illyrien und somit auch Provinzialkroatien als dessen Bestandteil dem österreichischen Kaiserreich einverleibt wurde, sollte neben den Gemeinden auch der Adel und die Geistlichkeit durch gewählte Bevollmächtigte dem Herrscher am 4. Oktober in Ljubljana den Huldigungseid ablegen.

Die Stände erhoben dagegen Protest, da die Einverleibung Provinzialkroatiens zu Osterreich und zu Illyrien verfassungswidrig sei und wollten daher auch die Wahl der Huldigungsdeputierten nicht vornehmen. Auf diese Renitenz antwortete die Wiener Regierung mit dem strikten Befehl, daß im Laufe des Monates November 1814 alle Ständemitglieder persönlich und individuell ohne jeden Vorbehalt den Eid der Treue und der Untertanenschaft in die Hände des Vizegouverneurs Gjurković zu legen haben. Sollte jemand die Huldigung verweigern, würde er des Landes verwiesen werden. Erst diese Androhung hat den hartnäckigen Widerstand der Stände gebrochen.

LJUBLJANA

JOSIP MAL